

Vervolgcurcus 2016-2017

Hoe krijgen we leden enthousiast voor veldwerk?

Het afgelopen jaar hebben Johan Stuart en Eef van Huijssteden de vervolgcurcus Vogels Kijken georganiseerd. Wat hebben de deelnemers geleerd en wat vonden ze ervan?

In 2016-2017 heeft de Vogelwerkgroep voor de tweede keer de succesvolle vervolgcurcus Vogels Kijken verzorgd. De curcus biedt een verdieping van de basiscurcus en een groep van 25 enthousiaste vogelaars nam hieraan deel. Van wie een enkeling zelfs voor de tweede keer!

Doel van de curcus is het leren kennen van een aantal minder algemene vogelsoorten en bekend raken met de beginselen van het veldwerk. Aan de hand van verschillende thema's en vogelgroepen hebben Eef van Huijssteden, Johan Stuart, Steve Geelhoed en Berry van der Hoorn in zes avonden de cursisten hierin meegenomen. Met afbeeldingen, geluiden en beeldfragmenten zijn verschillende vogelgroepen behandeld. Iedere avond werd gevolgd door een excursie in het veld, waarin de behandelde stof toegepast kon worden.

De eerste avond zijn we gestart met een kleine toets, waardoor iedereen een goed beeld kreeg van zijn eigen kennisniveau op het gebied van determinatie en geluiden. Johan heeft vervolgens aan de hand van het thema vogeltrek ons meer achtergrondinformatie gegeven over de trek en de manieren om deze in kaart te brengen en te tellen. De opvolgende zaterdag hebben de cursisten vanaf de telpost Parnassia geoefend met trektellen. Hoe beoordeel je snel het aantal vogels in een grotere groep en hoe weet je wat er langs vliegt?

De tweede avond is vooral besteed aan

zee-ecologie, zeevogels, zeetrek en vliegbeelden. Tijdens de bijbehorende excursie hebben de cursisten op de Zuidpier bij IJmuiden geoefend met meeuwen, strandlopers en andere kustvogels. Een zeer geslaagde excursie waarin verschillende leuke soorten gezien zijn zoals de Grote Zee-eend en een IJseend.

Een volgende cursusavond is gesproken over de watervogels, die in Nederland voorkomen en in het bijzonder de watervogels die in de winter te vinden zijn rondom Haarlem. De cursusavond en de excursie bij de Gruijters en Spaarndam stond dus vooral in het teken van eenden, ganzen en zwanen en het determineren en tellen hiervan. De cursusavond in januari stond in het teken van de evolutie en het gedrag van vogels. Waarom slapen vogels samen en welke soorten doen dat? Deze avond zijn tevens de verschillende soorten steltlopers behandeld. Niet alleen de makkelijk en veel voorkomende steltlopers als Tureluur en Scholekster, maar ook de meer zeldzame zoals de Kemphaan, Groenpootruiter en Zwarte Ruiter.

Tijdens de avondexcursie eind januari bij de Mooie Nel hebben de cursisten in kleine groepjes vanaf verschillende telposten de vliegbewegingen in kaart gebracht van verschillende soorten meeuwen naar hun slaappleatsen. Daar heeft Eef van Huijssteden een

leuk artikel over geschreven in een eerder nummer van de Fitis.

Tijdens de cursusavond in februari zijn kleine zangvogels en biotopen behandeld. Op deze avond is uitgebreid ingegaan op de BMP-methodiek om broedvogels te tellen. Wat is de achtergrond van het Broedvogel Monitoring Project, hoe voer je een goede BMP telling uit en wat zijn de valkuilen? Op de cursusavond hebben de cursisten droog kunnen oefenen met de methodiek en tijdens de excursie in de AW-duinen begin maart ook in het veld.

Het hoogtepunt van de cursus was voor velen het zelfstandig doen van een stukje veldonderzoek. Natuurlijk met gebruikmaking van datgene wat tijdens de cursus behandeld en geoefend was en onder begeleiding van Eef en Johan. In kleine groepjes en soms individueel hebben de cursisten een onderzoeksvraag geformuleerd en een aanpak voor beantwoording van de vraag vastgesteld. Na afloop van de laatste excursie-ochtend in de Kennemerduinen hebben de verschillende groepjes in het bezoekerscentrum van het Nationaal Park een korte presentatie gegeven van de onderzoeken en resultaten, die dit heeft opgeleverd. Voor bijna allemaal de eerste echte zelfstandige kennismaking met veldwerk. En kijkend naar de presentaties zijn die gegevens ook heel waardevol.

Welke onderzoeken zijn er zoal uitgevoerd?

Lis en Jolanda hebben een dagtelling uitgevoerd van de Grutto's op het Landje van Gruijters. In een kort artikel in deze Fitis is hier meer over te lezen. Andries en Berna hebben zich, onder de prikkelende titel 'Klingelende koeienkoppen', verdiept in vogelnamen in verschillende talen en de relatie die deze

namen hebben met kenmerken van het gedrag, het uiterlijk of bijvoorbeeld het geluid dat de vogel maakt. In het Westelijk Tuinbouwgebied langs de randweg van Haarlem hebben Paul en Quint een BMP-telling uitgevoerd.

René en Bert hebben een onderzoek uitgevoerd op verschillende momenten in het jaar naar de aanwezigheid van Aalscholvers. Onderzoeksvraag was het in kaart brengen van de slaapplekken van Aalscholvers langs het Noordzeekanaal.

Peter, Françoise en Monica hebben een BMP uitgevoerd in een deel van de AWD, het Eiland van Rolvers. De vogels in nieuwe stukjes groen in de Haarlemmermeer zijn middels een gebiedstelling in kaart gebracht door Ellen en Joke. Henriëtte heeft de aantallen vogels in 2017 in het Reinaldapark vergeleken met de aantallen in 2016.

Verder heeft Dick onderzoek gedaan naar het voorkomen van verschillende watervogels in Elswout, Hans en Anneke naar de aanwezigheid van Bosuilen in de regio Haarlem en Tilly naar het voorkomen van kleurvariaties bij Buiszards. Tenslotte heeft Marjolein uitgebreid literatuuronderzoek gedaan naar het ontstaan en de effecten van vogelgriep.

Al met al hebben deze onderzoekjes veel leuke nieuwe informatie opgeleverd. Maar vooral hebben ze de cursisten geleerd dat veldonderzoek leuk is en met een beetje begeleiding en oefening goed te doen!

■ *Jolanda van der Marel*